

11.9.2016

HELSINGIN ILMASTONMUUTOKSEN SOPEUTUMISEN LINJAUKSET

-ehdotus ilmastotyöryhmälle

Linjausasiakirja (2016)

- Päätöksen tekoon/tiedoksi ja kaupungin strategian valmistelua varten
- Yhteinen tahtotila kaupungilla, panee toimeen nykyisiä ohjelmia
- Visuaalinen esitys viestintää varten (suomi/engl.) ja esim. Compact of Mayors/Covenant of Mayors –aloitetta varten
- Asiakirjan pituus 6-8 sivua –toimii myös esitteenä
- Kohderyhmä; **päätäjät**, työntekijät, **sidosryhmät** kuten kaupunkilaiset ja muut kunnat

Internet-sivusto (2016-2017)

- Sisältö ja keinovalikoima esitetään kaupungin uudistuva suunnittelujärjestelmän prosessin(prosessien) avulla, jolloin suunnittelijan on helpompi löytää itseään koskevat kohdat
- Ideana päivitettävyyys, toiston välttäminen ja ajantasaisten asiakirjojen löytäminen linkitysten avulla
- Linkki ”Ilmastonmuutoksen sopeutumisen linjaukset -asiakirja (pdf)”
- Kohderyhmä; kaupungin **työntekijät**, konsultit

Taustaselvityksiä:

- *Ilmastoasiat suunnittelussa (Auni Haapala, selvitys 2016 -Ymk)*
- *Sopeutumista edistävät ja estävät tekijät Helsingin kaupungilla (Viliina Evokari, Gradu 2016 – Hy/Ymk)*
- *Sosioekonominen sopeutuminen (Gradu(t) tekeillä 2016 –Hy/HSY)*
- *Pääkaupunkiseudun sopeutumisen uudet haasteet- projekti –mm. ilmastonmuutoksen vaikutusmallinus pääkaupunkiseudulle (IL)*

HELSINGIN ILMASTONMUUTOKSEN SOPEUTUMISEN LINJAUKSET 2017-2025

(asiakirjan sisältöluonnos)

Asiakirjassa esitetään linjaukset ja keskeiset sopeutumistoimet ja missä ohjelmissa tms. ne on löydettävissä esim. hulevesien hallinta, tulvasuojelu, luonto sekä mitkä ovat tunnistetut puutteet ja kuinka ne korjataan. Sopeutumista mittaamaan kehitetään indikaattorit.

1. Johdanto

kappale: Ilmastonmuutos Helsingissä (mm. IL:n mallinnuksesta, joka valmistuu syyskuun lopussa)

kappale: Sisältää kansalliset ja kansainväliset tavoitteet, jotka heijastuvat Helsingin sopeutumistyöhön

- EU, COP, ICLEI
- Covenant/Compact of Mayors
- Kansallinen sopeutumis suunnitelma

kappale: Valtuuston päätökset (ympäristöpolitiikka, strategiaohjelma) ja Ilmastotiekartta 2050...

2. Päälinjaus

Päälinjauksena eli sopeutumisvisiona esitetään:

”Helsinki sopeutuu muuttuvaan ilmastoon varautumalla äkillisiin sääilmiöihin, integroimalla sopeutumistoimet kaupungin suunnittelujärjestelmään, kehittämällä sopeutumistoimintaansa jatkuvasti, huomioimalla pitkäaikainen kokonaistaloudellisuus ja edistämällä alan liiketoimintamahdollisuuksia.”

Visiossa varaudutaan välittömästi äkillisiin sääilmiöihin, joiden voimakkuus ja taajuus kasvavat mitä pahemmaksi ilmastonmuutos etenee. Näitä voivat olla rankkasateet, kovat tuulet ja pitkät hellejaksot, jollaisiin Suomessa ei ole totuttu. Pitkällä tähtäimelle vuosisadan loppuun huomioidaan lähinnä maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvä tarpeet.

3. Alalinjaukset

Päälinjauksesta nostetut alalinjaukset (varautuminen, integrointi, kehittäminen, kokonaistaloudellisuus ja liiketoimintamahdollisuudet) tarkennetaan tässä kappaleessa. Kuhunkin muotoillaan tarkempi teksti päälinjauksen tyylin. Alalinjausten toimenpiteet esitetään sopeutumisryhmän työpajojen ja nykyisen suunnittelujärjestelmän analyysin (Excel –taulukko) perusteella.

3.1. Varautuminen

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen 1. alalinjauksenaan:

”Helsinki varautuu äkillisten sääilmiöiden lisääntymiseen ja niiden voimakkuuden kasvuun parantamalla... kehittämällä... valmiussuunnittelua...viestintää ”

Ilmastonmuutokseen varautumisella tarkoitetaan tässä riskienhallintaan, haavoittuvuuden tunnistamiseen ja valmiussuunnitteluun liittyviä toimia jo lyhyellä aikajänteellä.

- Haavoittuvuus Helsingissä; tehdyt analyysit -> johtopäätökset, tunnistetut ryhmät, kehittämistarpeet
- Riskienhallinta; kaupunkiorganisaatio, yksityiset
- Turvasivut

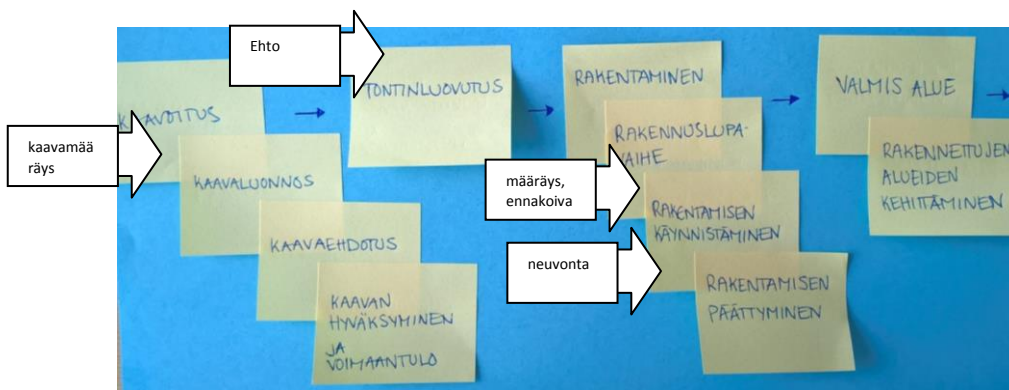
3.2. Integrointi

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen 2. alalinjauksenaan:

”Helsinki integroi sopeutumistoimet olemassa olevaan ohjaus- ja suunnittelujärjestelmään arvioimalla mitkä niistä ovat keskeisimmät ja mitkä on tarvittavat toimet...”

3.2.1. Integroinnin toteutus

Analysoidaan kuinka sopeutumistoimet ovat nyt sisältyneet (integroituneet) nykyiseen ohjaus- ja suunnittelujärjestelmään. Tässä apuna toimii excel-tiedosto, johon ne on koottu. Siitä analysoidaan mitä tulee kehittää ja onko ohjaus- tai suunnittelujärjestelmällä päivitystarve. Laaditaan yksinkertaiset prosessikaaviot kuvaamaan kaupungin suunnittelujärjestelmää, jossa esitetään vaiheet, jossa sopeutumistoimia edistetään. Hyödynnetään Auni Haapalan työtä, jossa hän tutki sopeutumisen integrointia erityisesti kaavoissa.

Esimerkki (Auni Haapala) kaupungin suunnittelujärjestelmän prosessikuvauksesta, johon on integroitu eräitä sopeutumiseen liittyvää ohjausta.

Prosessikaavioita:

- Sopeutumistoimien integroiminen kaupungin maankäytön ja rakentamisen suunnittelujärjestelmään
- Sopeutumistoimien integroiminen kaupungin valmius- ja turvallisuusjärjestelmään
- Sopeutumistoimien integroiminen kaupungin luonnonhoidon, infrarakentamiseen ja ylläpitoon

Erityisesti tätä osiota palvelemaan tehdään nettisivusto, joka toimii suunnittelijan tukena. Sieltä löytyy helposti linkit, ohjeita, työkaluja jne. Sitä päivitetään sitä mukaan kun tulee esim. uusia työkaluja ja tietoa ilmastonmuutoksesta hankkeissa, muiden kaupunkien tai valtion toimesta.

3.2.2. Sopeutumisen prioriteetit 2017-2021

Ilmastonmuutokseen sopeutumiselle esitetään prioriteetit seuraavalle valtuustokaudelle 2017-2021 sekä missä kaupungin suunnittelu- tai ohjausjärjestelmässä se toteutetaan.

Työn lähtökohtana on suunnittelujärjestelmän analysointi (excel-taulukko) ja ILKKA-hankkeessa tehty priorisointi.

ILKKA: http://ilmastotyokalut.fi/files/2014/07/priorisointi_julkaisu_ymk_2014.pdf

Luonnonympäristö

- Viheralueverkoston säilyttäminen -> suunnittelujärjestelmä/ohjelma tms.
- Luonnonhoidon kehittäminen
- Vesistöjen ravinnekuorman vähentäminen
- Viherrakenteiden lisääminen kaupunkiympäristöön

Terveys & turvallisuus

- Vesistöjen saastumisen ehkäisy hulevesitulvien aikaan
- Globaaleihin ilmastovaikutuksiin varautuminen suunnittelussa
- Varautuminen uusien tautien leviämiseen

Talorakentaminen

- Hulevesien luonnonmukainen hallinta ensisijainen hallintamenetelmä tontilla
- Tulvariskialueiden ja tulvaherkkien alueiden rakentamatta jättäminen
- Tonttikoon optimointi
- kattovesien hallinta (sopeutusryhmän lisäys)

Infrarakentaminen

- Tilavarauksen huomioiminen hulevesille ja lumelle kaavoituksessa
- Ilmastonkestävän energiaverkoston rakentaminen ja ylläpito
- Hulevesien luonnonmukainen hallinta ensisijainen hallintamenetelmä yleisillä alueilla
- rakennettujen alueiden hulevesien hallinta (sopeutusryhmän lisäys)

3.3. Kehittäminen

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen 3. alalinjauksenaan:

”Helsinki tunnetaan turvallisena ja ilmastoasioissa edistyksellisenä kaupunkina. Ilmastonmuutoksesta tulee jatkuvasti uutta tietoa ja toimintaa kehitetään uusimman tiedon ja muulta saatujen kokemusten mukaan. Helsinki auttaa myös muita kaupunkeja sopeutumaan tuomalle aktiivisesti esille hyvä käytänteitään.”

- Sisäinen ja ulkoinen viestintä
- Kaupungin omien kohteiden esille tuominen
- Sisäinen oppiminen; ilmastoverkosto, ekotukikoulutus,
- Sopeutumisen esteiden poisto ja edistävät tekijät Helsingissä (Viliina Evokarin lopputyö)

3.4. Kokonaistaloudellisuus ja liiketoimintamahdollisuudet

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen 4. alalinjauksenaan:

Helsinki ottaa huomioon suunnittelussa ilmastonmuutoksen aiheuttamat taloudelliset riskit... Kaupunki edistää smart & clean –yritysten toimintaedellytyksiä...

- Ilmastoinvestoinnin kustannus – hyöty (= estetty ongelma/katastrofi), mitä arviointimenetelmiä kannattaa hyödyntää.
- Tähän osioon haetaan ELASTINEN –hankkeesta lisätietoa. Ympäristökeskukseen tulee lokakuussa Unkarilainen ”pioneeri” (Climate KIC –ohjelmasta) tekemään kansainvälisen katsauksen sopeutumisen kustannuksista ja hyödyistä.
- Arvioidaan Smart & Clean –mahdollisuudet yhteistyössä Smart & Clean –säätiön kanssa

4. Aikajänne ja seuranta

Linjaukset on tehty kahden valtuustokauden mittaiselle jaksolle 2017-2025. Valtuustokausittain arvioidaan prioriteetit ja linjausten ajantasaisuus. Vuonna 2020 tehdään valtuustokaudelle 2021-2025 linjauksien tarkistus.

Päälinjauksen mukaan ”Helsinki sopeutuu muuttuvaan ilmastoon”. Hillinnässä tulee tavoitella globaalin lämpenemisen rajoittamista Pariisin sopeutumisen mukaiseen 1,5-2 asteeseen. Sopeutumisessa kannattaa kuitenkin varautua 4 asteen lämpenemiseen (pitää katsoa mitä IL ennustaa). Helsingin ilmastotiekartta 2050 toimii sopeutumisen suunnannäyttäjänä.

Seurantaa varten kehitetään indikaattorit. Indikaattoreita kehitetään pääkaupunkiseudun yhteistyönä HSY:n projektissa ILSE -ryhmässä.

INTERNET-SIVUSTO

(Internet –sivujen sisältö- ja rakenneluonnos)

Suunnittelua/visualisointia varten palkataan mainostoimisto tms. Sisällön tuottaa sopeutumisryhmä.
Aikataulu:

Huomioitavia asioita:

- selkeä visuaalinen ilme
- helppo käytettävyys
- päivitettävyys: helppo, ei liian usein

Helsingin ilmastomuutokseen sopeutumisen linjaukset

- Valtuustostrategia (linkki)
- Ympäristöpolitiikka (linkki)
- Helsingin ilmastomuutoksen sopeutumisen linjaukset 2017-2025 (linkki)

EU, Kansallinen sopeutuminen (ohjelmat, lainsäädäntö)

-Poimitaan tekijöitä, joilla on vaikutus Helsinkiin

LINKIT: kansallinen sopeutumisohjelma, EU –strategia, Ely:n tulvariskialueena ym.

Helsingin nykyiset suunnitelmat

Kuinka sopeutuminen huomioidaan kaupungin suunnittelussa ja ohjausjärjestelmässä: kaavoitus, tontinluovutusehdot, viheraluesuunnittelu, liikennesuunnitelmat, katusuunnitelmat, rakennusvalvonnan ohjeet, ympäristönsuojelumääräykset, luvat/vapautukset, luonnon ja vesien suojele, ...

(tähän tulee prosessimainen kuvaus, josta linkit)

- LINKIT: Hulevesistrategia, Tulvastrategia, ILKKA –hanke (Ilmastotyokalut.fi), Viherkattolinjaukset...
- LINKIT: ilmastomuutokseen varautuminen (Pela, Turvasivut...), Energia, ...
- LINKKI: PKS sopeutumisstrategia

Sopeutumisen kehittäminen Helsingissä

Tunnistetut puutteet ja niiden korjaaminen

- esim. täydennetään Helsingin Turvasivustoa, kehitetään muutama sopeutumiskykyä kuvaavat indikaattorit, sopeutumisen integrointi kaupungin suunnitteluun, henkilöstön koulutus, viestintää kaupunkilaisille, ...
- Benchmark/vertaisoppiminen esim. Kööpenhamina, Malmö
- toimenpide-ehdotukset suunnittelun ohjauksen ohjelmiin, ohjeisiin, määräyksiin jne.

Kaupunkilaiset ja yritykset sopeutuvat ilmastomuutokseen

- Omatoiminen varautuminen

- Viestintä
- Sopeutumisesta liiketoimintaa (Linkkejä)

Seuranta, indikaattorit

- LINKIT: Ilmastopalvelut/kartat (HSY), PKS –sopeutumisen seuranta
 - LINKKI: Ympäristöraportti
- indikaattorit tulee kehittää ja ottaa käyttöön

Konkreettisia esimerkkejä tehdyistä ratkaisuista Helsingissä

- linkkejä ja kuvia